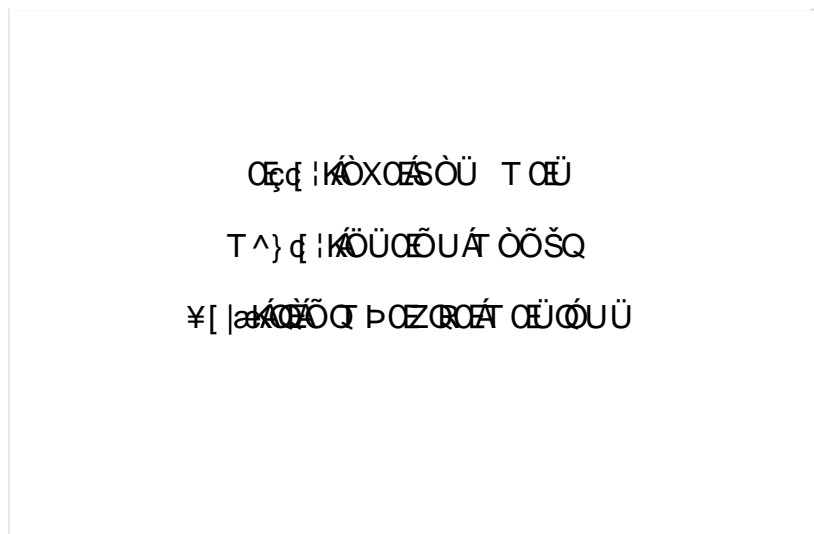

Mladi za napredek Maribora 2014
31. srečanje

Primičeva Julija – resnična muza ali literarni konstrukt?

RAZISKOVALNO PODROČJE: KNJIŽEVNOST

Raziskovalna naloga

2014, Maribor

Mladi za napredek Maribora 2014
31. srečanje

Primičeva Julija – resnična muza ali literarni konstrukt?

RAZISKOVALNO PODROČJE: KNJIŽEVNOST

Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

2014, Maribor

KAZALO

POVZETEK	4
ZAHVALA.....	4
UVOD	5
METODOLOGIJA DELA	5
1. FRANCE PREŠEREN	6
1.2. POEZIJE	20
2. FRANCESCO PETRARKA	23
3. JULIJA PRIMIC.....	25
4. REZULTATI, INTERPRETACIJA REZULTATOV	27
5. ZAKLJUČEK.....	32
6. SEZNAM LITERATURE IN VIROV	32

KAZALO SLIK

Slika 1: Ljubljanski licej	7
Slika 2: Univerzitetno poslopje na Dunaju (zgrajeno leta 1753)	9
Slika 3 : Naslovnica Kranjske čbelice	11
Slika 4 : Matija Čop	14
Slika 5 – Ana Jelovšek	15
Slika 6 – France Prešeren	19
Slika 7 – Francesco Petrarka	24
Slika 8 – Julija Primic	26

POVZETEK

Osnovni namen raziskovalne naloge je ugotoviti, ali je bila Primičeva Julija res Prešernova ljubezen ali pa le lirski subjekt; oseba, ki mu je vlivala navdihe za ustvarjanje. Za raziskovanje sem prebrala dela o Prešernovem življenjepisu, primerjavo Franceta Prešerna in Petrarke, mnenja njegovih sodobnikov, Prešernova pesmi in pisma, pa tudi pisma njegovih bližnjih. Moja teza je, da je Primičeva Julija le njegov lirski subjekt. Čeprav se med trditvami literarnih zgodovinarjev najdejo tudi nekatere izjeme, jih večina trdi, da je bila Julija Francetu Prešernu v pomoč pri pisanju poezije. Kljub temu, da je bil na začetku res zaljubljen, se je ta ljubezen sprevrgla v občudovanje in idealizacijo v lirski subjekt, kot si ga je Prešeren zamislil. To nam dokažejo tudi idealizirane podobe opevanega dekleta, neizmerna velika ljubezen, obljubljena slava itd.

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju za predlog, iztočnice in pomoč pri raziskovalni nalogi ter za lektoriranje raziskovalne naloge. Zahvalila bi se tudi vodji oddelka za raziskovalne naloge in inovacijske predloge za vsa posredovana navodila, saj je z njimi naloga dobila končni izgled.

UVOD

Cilj raziskovalne naloge je bila ugotovitev, ali je bila Primičeva Julija zares Prešernova ljubezen ali le lirski subjekt. Moja predpostavka je bila, da je Julija Primic Prešernu dajala navdih za stvaritve; ne smemo pa izključiti možnosti, da bi lahko bil v njo tudi zaljubljen. Prešeren se je zgledoval po mnogih antičnih ter renesančnih pesnikih in ustvarjalcih; eden izmed njih je bil tudi Petrarca. Ko preučujemo ljubezensko življenje Petrarke in Prešerna, opazimo mnogo podrobnosti. Tudi, ko Prešeren piše pesem o svoji ljubljeni, najdemo med verzi veliko Petrarkinih idej.

METODOLOGIJA DELA

Da sem lahko raziskala, ali je bila Julija Primic zares Prešernova ljubezen ali pa le lirski subjekt, sem najprej morala podrobneje raziskati Prešernovo življenje. Podatke sem raziskala v knjigah:

1. SLODNJAK, A. (1964). Prešernovo življenje. Ljubljana : ZGP Mladinska knjiga.
2. MUŠIČ, J. (1989). Sodobniki o dr. Francetu Prešernu. Ljubljana : Založba Borec.
3. KOCIJAN, G. (1983). Dr. France Prešeren. Ljubljana : Mladinska knjiga.
4. KOŠIR, N. (1977). France Prešeren. Ljubljana : Partizanska knjiga.
5. KOS, J. (2001). Primerjalna zgodovina slovenske literature. Ljubljana : Mladinska knjiga.
6. PREŠEREN, F. (1998). Poezije in pisma. Ljubljana : Mladinska knjiga.
7. PINTAR, L. (1902). Zbornik znanstvenih in poučnih spisov. Ljubljana : Slovenska Matica.

in na spletnih straneh:

1. http://sl.wikipedia.org/wiki/Glavna_stran
2. http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

Zbrane podatke sem primerjala ter jih preučila. Najbolj sem se osredotočila na čas, ko je Prešeren spoznal Primičevo Julijo in njegovo življenje po tem. Primerjala sem tematiko pesmi preden je prvič videl svojo ljubezen in po tem.

1. FRANCE PREŠEREN

France Prešeren je največji slovenski pesnik, ki se je rodil 2. ali 3. decembra 1800 kot prvi sin in tretji otrok iz zakona Šimna Prešerna in Mine, rojene Svetinove, v vasi Vrba na Gorenjskem, Habsburška monarhija (danes Slovenija). Oče Šimen je bil gospodar na svojem 13 ha ozemlju, med tem ko je mati Mina uravnavala družinsko življenje, saj je bila bolj izobražena in aktivna kot oče. (povz. po: Slodnjak, 1964, str. 9)

Mati Mina je skušala otrokom, zlasti sinovom, pomagati priti v ugodnejše socialno območje. V ta namen je poklicala na pomoč domače duhovnike, in sicer moževega strica Jožefa Prešerna, oba Šimnova brata Franca Ksaverja in Jakoba, podeželska duhovnika, in celo oba svoja strica duhovnika. Že 1808 – nekateri mislijo, da šele 1809 – je France zapustil očetovo hišo in odšel k staremu stricu Jožefu na Kopanj. (povz. po: Slodnjak, 1964, str. 9)

Jožef ga je jeseni 1810 poslal na materino željo v slovito normalko v Ribnici na Dolenjskem, da se pripravi za latinske šole. Tu se je prvič razodela njegova nevsakdanja nadarjenost. Bil je najboljši učenec v razredu. V Ribnici je doživel tudi globoke duševne pretrese, ki so delovali v njem vse življenje. S temi pretresti so se začele oblikovati nekatere značilne črte Prešernove osebnosti. (povz. po: Slodnjak, 1964, str. 10)

Tretji razred normalke je Prešeren doštudiral v Ljubljani leta 1813. Gimnazija, v katero se je Prešeren istega leta vpisal, je bila urejena po francoskem učnem načrtu. Izredna nadarjenost je omogočila Prešernu, da je tudi v gimnaziji ohranil uspeh. Gimnazijska leta so mu potekala v znamenju najodličnejših študijskih uspehov. Vsi so občudovali njegovo načitanost, dojemljivost in nadarjenost. (povz. po: Slodnjak, 1964, str. 10)

V višjih razredih gimnazije in v liceju se je Prešeren naglo oddaljeval predstavam in mislim šolskega pouka zaradi močnega in strogega determinizma svoje matere. S tem je začel skeptično soditi tudi o svojem duhovniškem poklicu, o katerem je bila sveto prepričana njegova mati. (povz. po: Slodnjak, 1964, str. 14)

V liceju ali filozofiji, kamor se je zapisal leta 1819 po končanih šestih razredih gimnazije, se mu je začela vsiljevati misel, da se posveti univerzitetnemu, skoraj gotovo pravemu študiju, vendar zanj takrat še ni imel *pravega veselja*. V tem obdobju je srečal tudi absolventa tretjega letnika Matijo Čopa (1797 - 1835). (povz. po: Slodnjak, 1964, str. 14)

Slika 1: Ljubljanski licej

Čop je bil v tem obdobju v jezikih, literaturah, estetiki in morebiti celo v političnih vprašanjih najbolj izobraženi Slovenec. V poznavanju novih evropskih literatur, filozofskih tokov in nacionalno družbenih stremeljenj je gotovo prekašal učenega Jerneja Kopitarja (1780 - 1844), vendar ni imel njegove slavistične filološke razgledanosti. Temelj Čopove literarne izobrazbe sta tvorili obe antični klasični literaturi. Toda nezadržna, dandanes skoraj nerazumljiva želja po spoznanju in zlasti po estetskem uživanju poezije vse kultur in narodov ga je spodbujala že v gimnazijskih letih k učenju romanskih in germanskih jezikov (pozneje tudi slovanskih), k študiju slovenstvenih del in h kopičenju literarnih zakladov. (povz. po: Slodnjak, 1964, str. 14)

Čop je bil v tem obdobju v jezikih, literaturah, estetiki in morebiti celo v političnih vprašanjih najbolj izobraženi Slovenec. V poznavanju novih evropskih literatur, filozofskih tokov in nacionalno družbenih stremeljenj je gotovo prekašal učenega Jerneja Kopitarja (1780 - 1844), vendar ni imel njegove slavistične filološke razgledanosti. Temelj Čopove literarne izobrazbe sta tvorili obe antični klasični literaturi. Toda nezadržna, dandanes skoraj nerazumljiva želja po spoznanju in zlasti po estetskem uživanju poezije vse kultur in narodov ga je spodbujala že v gimnazijskih letih k učenju romanskih in germanskih jezikov (pozneje tudi slovanskih), k študiju slovenstvenih del in h kopičenju literarnih zakladov. (povz. po: Slodnjak, 1964, str. 14)

Konec filozofskih študij jeseni 1821 je Prešeren presenetil mater s sklepom, da pojde na Dunaj v tretji letnik filozofije, ki ga je moral dovršiti vsak, kdor je hotel študirati pravo ali medicino. Iz pripovedi njegove sestre, Lenke, zaslutimo, koliko je ponosna in odločna žena trpela, ko ji je uničil najljubši din dolgoletne sanje, s katerimi si je motila srce in pamet ob udarcih življenja. Oče Šimen je prenašal sinovo odločitev mirneje, njegovi načrti so se podrli že takrat, ko je po ženini volji povedel Franceta, o katerem je včasih mislil, da bo njegov naslednik, k stricu na Kopanj. (povz. po: Slodnjak, 1964, str. 17)

Stric je bil edini, ki je obljubljal nadarjenemu sorodniku pomoč in ga ni niti vabil niti silil, da stopi v bogoslovje. Tudi ta liberarnost starega, v duhu in doktrinah strogega janzenizma¹ in delujočega duhovnika nam je nerazumljiva. Razlagati bi jo mogli : samo s posebno Jožefovo ljubeznijo do Prešerna ali pa z njegovim tihim pričakovanjem, da plašni, in vendar tako ponosni ne bo pognal korenin v tujem velikem mestu in da se bo vrnil prej ali slej. (povz. po: Slodnjak, 1964, str. 17 - 18)

Sprva mu na Dunaju ni bilo lahko; čeprav je prvo študijsko leto končal z najboljšim uspehom, je že skoraj hotel oditi domov. Toda premagal je domotožje in si tudi gmotno nekoliko opomogel, ko je dobil Knafljevo štipendijo, namenjeno slovenskim visokošolcem. Nekaj časa si je pomagal kot vzgojitelj oz. domači učitelj v Klinkowströmovem zavodu za plemiško mladino. (povz. po: Slodnjak, 1964, str. 20)

Ostal je odličen študent, veliko prebiral starejšo in zlasti sodobno svetovno literaturo in od časa do časa tudi veselo tovariševal s svojimi dunajskimi sošolci in znanci. V počitnicah leta 1824 je prvič po odhodu na Dunaj obiskal domovino domače. Krajši čas je bil v Vrbi, največ pa pri starem stricu Jožefu, ki se je s Kopanja preselil na Ježico pri Ljubljani. V Ljubljani se je veliko družil s svojim prijateljem Andrejem Smoletom in se nekoliko več ukvarjal s pesnikovanjem². Ko je bil še na Dunaju, je 24. maja pisal znano pismo staršema. Iz pisma je mogoče razbrati, kako trdno se je odločil za svojo pot, čeprav je seveda očitno, da mu je močno žal, ker je razočaral mater. (Kocijan, 1983, str. 3)

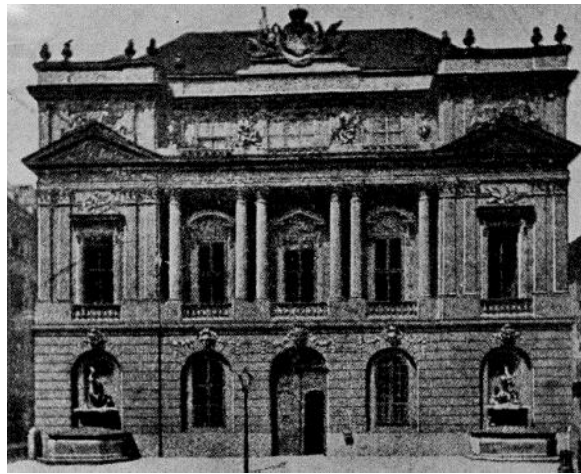
Vrnil se je na Dunaj, vneto študiral dalje in se vse bolj ukvarjal s poezijo. Zdaj so tudi že njegovi dunajski tovariši dobro vedeli, da piše. Zvezek pesmi je pokazal tedaj zelo uglednemu slovničarju in dvornemu bibliotekarju Jerneju Kopitarju in ta mu je svetoval, naj jih za nekaj časa pusti v predalu. (Kocijan, 1983, str. 4)

Nista še minili dve leti in pesnik je drugič obiskal domovino ter ostal precej dolgo (drugo polovico leta 1826 pa tja do konca aprila 1827). Pri stricu Jožefu na Ježici se je pripravljaval za izpite, prijateljeval s Smoletom in podrobneje spoznaval ljubljanske razmere. Odločil se je, da se bo predstavil javnosti kot pesnik. In tako je 12. januarja 1827 v nemškem ljubljanskem časopisu Illyrisches Blatt (Ilirski list) objavil svojo prvo pesem Dekletom (hkrati z nemškim

¹ **janzenizem** - religiozno gibanje znotraj Katoliške cerkve, ki je poudarjalo predestinacijo, moralni rigorizem in strastno pobožnost.

² **pesnikovanje** - pesništvo

prevodom). Po vrnitvi na Dunaj je z odličnim uspehom opravil še zadnje izpite in marca 1828 so ga razglasili za doktorja prava. (Kocijan, 1983, str. 4)

Slika 2: Univerzitetno poslopje na Dunaju (zgrajeno leta 1753)

Zgodnja Prešernova pesem pove, da se je pesnik s svojo pesniško zbirko sicer navezoval na slovensko pesniško izročilo, vendar se je z vsemi močmi najodločneje trgal iz podedovane pesniške preproščine in umetniške nerazvitosti. Z vso vnemo in domiselnostjo se je lotil premagovanja jezikovno-slogovne nebogljenosti slovenščine in čimprej skušal dvigniti njeno pesniško izrazljivost na višjo raven. Pesnikovi začetni poskusi plemenitenja (kultiviranja) slovenskega pesniškega izraza in pesnjenja v zahtevnejših načinih, po zgledu drugih evropskih literatur, so obrodili prve sadove. (Kocijan, 1983, str. 6 - 7)

Tako kot se je po izrazno-oblikovni strani Prešeren skušal bližati poeziji razvitih evropskih literatur, je tudi po vsebinski plati nasproti uveljavljeni zahtevi po poučnosti in moraliziranju v literaturi zapel ljubezensko pesem, polno osebnega čustva in človeške odprtosti. To je mogoče opaziti v vsej njegovi dotedanji poezija, zlasti pa v ljubezenski baladi in romanci; romanco je povsem uglasil na strune osebnoizpovedne lirike. (Kocijan, 1983, str. 7)

1. septembra 1828 je Prešeren začel delati kot odvetniški pripravnik (kncipient) v pisarni dr. Leopolda Baumgartna. Ljubljana v tistem času mlademu doktorju prava ni obetala preveč lahkega življenja, še posebej zato ne, ker ni bil niti plemiški niti uradniški sin in seveda tudi ne bogataš; prav tako se mlademu pesniku ni obetal navdušen sprejem, saj je že tedaj kazal, da se njegovi pogledi v marsičem ne bodo ujemali s pogledi gospodujočih krogov. Vse to je Prešeren kaj kmalu dodobra spoznal. (Kocijan, 1983, str. 9)

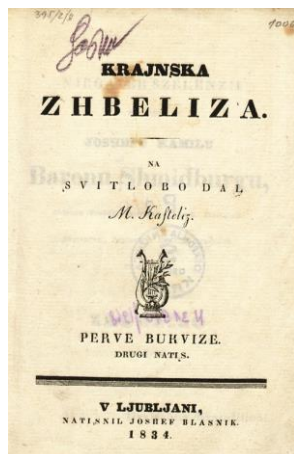
Za odvetniško življenjsko usmeritev se je pesnik odločil verjetno zato, ker je menil, da mu bo omogočila nekoliko več odvisnosti, kot bi mu uradniška služba. Materi, ki da je vedno odvrčala od advokature, se je vendarle toliko vdal, da je hkrati začel prakticirati tudi na sodišču; malo pozneje je popustil celo tako daleč – čeprav le za nekaj let – da je spomladi leta 1829 prosil za neplačano mesto praktikanta pri finančnem uradu (finančna prokuratura), in ko ga je dobil, je zapustil odvetniško pisarno. Prosil je za denarno podporo, ki so jo dajali v ta namen, vendar je ni dobil. Kljub podpori strica Jožefa – po krajšem bivanju pri Kastelicu je pri njem stanoval od poletja 1829 do stričeve smrti spomladi 1835 – in popoldanskemu delu po gmotni plati ni preveč lahko živel. Zanimivo je, da je celo po ponovno odklonjeni prošnji za denarno podporo vztrajal do konca leta 1831. Verjetno je to delala zaradi staršev in pogum mu je vlivalo prepričanje, da s tem vendar opravlja tudi potrebno in predpisano prakso za odvetništvo. (Kocijan, 1983, str. 9)

Oblast je v obdobju Metternichovega absolutizma (samodržstva) skrbno pazila, da se ne bi razširjale prevratne misli in da je bil sleherni poskus svobodnejšega gledanja čimprej zatrt, da se prebivalci ne bi ukvarjali s politiko itd. Zato je podpirala ovaduštvo, policijske metode in strogo cenzuro (= uradno pregledovanje vsega, kaj je pripravljeno za natis oz. objavo). Brez cenzurnega dovoljenja tiskana beseda ni smela v javnost. Slovenci smo bili tisti čas dokaj šibki in socialno močno podrejeni; gospodarski pritiski nemškega kapitala je bil sila močan, tako da se je slovensko meščanstvo le s težavo gospodarsko uveljavljalo. Tudi slovensko narodno gibanje se je v ozračju političnega pritiska in gospodarske ter socialne zaostalosti razvijalo počasi in z velikimi napori. Kljub vsemu pa so se vedno glasneje oglašale revolucionarne težnje in njihov glasnik je bil pesnik Prešeren s svojim krogom. Prešeren se je dobro zavedal, da je treba doseči oblast, politično samostojnost in s tem tudi možnost za socialni in gospodarski napredek. Žal so bile napredne sile med Slovenci v tisti dobi še tako šibke, da je Prešernova svobodoljubna misel zelo osamljena. Narodna samostojnost in vsesplošni družbeni napredek slovenskega naroda sta tedaj ostajala neuresničeno hrepenenje vélikega pesnika. (Kocijan, 1983, str. 10 - 11)

Že prva leta v Ljubljani je Prešernova pesniška moč naglo dozorevala in ustvarjalna volja mu je narekovala pesem za pesmijo. Takoj po vrnitvi z Dunaja se je začel vse pogosteje družiti s svojim prijateljem Matijem Čopom; kovala sta načrte, kako bi bilo mogoče slovensko slovstvo razviti na raven drugih evropskih literatur. Čopova široka razgledanost po svetovni literaturi je bila Prešernu v pomembno oporo pri premišljevanju in odločanju, kakšne oblike in načine pesnjenja naj si izbere, da bi lahko ubesedil svojo pesniško moč in izpoved. S skupnimi močmi sta našla pot, ko jo je v slovenski literaturi uresničeval pesnik Prešeren in z vsemi močmi dohitevala zamujeno. Oklenila sta se romantičnega pogleda in se odločala za španske in italijanske pesniške oblike, zlasti iz obdobja renesanse (sonet, tercina, stanca). Pri tem sta dobro vedela, da cilja ni mogoče doseči brez nenehnega kultiviranja slovenskega pesniškega izraza. Napovedala sta boj tistim pogledom na Slovenskem, ki so želeli ohraniti slovensko slovstvo v okvirih vzgojno-nabožne in koristnostno-poučne književnosti (duhovno-literarni krog Matevža Ravnikarja in Jerneja Kopitarja). (Kocijan, 1983, str. 11)

Miha Kastelic je začel leta 1829 pripravljati pesniški zbornik Kranjsko čbelico, katere namen je bil združiti mlado slovensko literarno generacijo, ji omogočila natis stvaritev in s tem stik s slovensko javnostjo. Da ja zbornik sploh lahko izšel, je precej pripomogel Matija Čop. V letih 1830 – 1834 so izšli štiri zvezki, ki pomenijo veliko kulturno dejanje, saj so pokazali, kaj mlada slovenska literatura zmore – najpomembnejši je bil seveda Prešernov delež – in s tem postali tudi zelo pomembna opora narodnoprebudnemu gibanju.

»Čbeličin' krog, ki sta mu bila duša Prešeren in Čop, je bil v bistvu napreden slovenski politični krog. Saj je znano, da so bili pod pogoji predmarčnega absolutizma v Avstriji, Prusiji in drugod literarni krožki in skupine nasploh nekako nadomestilo za politične stranke.« (Boris Zihrl). (povz. po: Kocijan, 1983, str. 11)

Slika 3 : Naslovnica Kranjske čbelice

Prešernova odločitev opravljanja odvetniškega izpita ga je ob novem letu 1832 odpeljala v Celovec, kjer je ostal skoraj pet mesecev. V Ljubljano se je vrnil z izpitom za odvetnika ter kazenskega in civilnega sodnika ter se zaposlil v pisarni pri Baumgartnu. V oktobru 1832 je v želji po neodvisnosti prvič zaprosil za samostojno odvetniško mesto. Zavrnilo so ga in s tem se je začela štirinajstletna doba, ko je zaman poskušal, da bi se poklicno osamosvojil in si priskrbel primernejše življenjske razmere. Če bi bil nemški sin ali plemiškega rodu, bi zagotovo uspel, ker pa je bil na žalost slovenski kmečki sin in povrh še slovenski pesnik ter zaznamovan kot politični nasprotnik in svobodomislec, mu ni uspelo. (povz. po: Kocijan, 1983, str. 11-12)

Ta mladi pesnik – zdaj mu je približno 30 let – ki da je narava obdarila z bogatimi darovi, je resnično vreden, da ga častno pozdravimo v vrstah slovanskih pesnikov; on budi toliko lepše upe za prihodnost, ker se očitno vestno trudi, da bi obogatil svoje literarno znanje in izoblikoval svojega duha. Preizkusil je svojo moč v raznih pesniških vrstah in oblikah, romancah, epigramih in sonetih; povsod kaže enako živahnost in enako skladnost misli. Sploh njegovo izražanje – kolikor smemo in moremo soditi – čisto, jedrnato in čisto slovensko, njegov stil je tekoč in blagoglasen. – František Ladislav Čelakovský (Kocijan, 1983, str. 12)

Matija Čop je sestavek prevedel v nemščino in ga je skupaj s svojimi dopolnili objavil v Ilirskem listu. To je bila pomembna »potrditev nove slovenske literarne poti« in oster ter prepričljiv odgovor vsem tistim, ki so nasprotovali Prešernovi pesmi. (Kocijan, 1983, str. 12)

Urednik Kastelic je prav tedaj dal v pregled IV. zvezek Čbelice; v roke ga je dobil Čop, ki je izločil nekaj pesmi, vendar zapisal ugodno oceno. Jurij Pavšek se je nad oceno pritožil in zvezek poslal na Dunaj, kjer ga je pregledal Jernej Kopitar. Ta ga ni ocenil prav nič prijazno, zato IV. zvezek ni izšel.

Sočasno pa se je vnela tako imenovana »abecedna vojna«, v kateri je Čop ob satirični Prešernovi pesmi prepričljivo zavrnil novi črkopis metelčico (po Francu Metelku) in obenem obračunal tudi z zaostalimi pogledi na slovensko literaturo. S tem sta se Prešeren in Čop močno zamerila Kopitarju in posledice so bile očitne. Kopitar je zlasti prizadel Prešernov sonet *Apel in čevljar*, v katerem mu je odrekel poslušnost in zmožnost ocenjevati sodobno poezijo, »rekoč: 'Le čevlje sodi naj Kopitar!'«.

»Abecedni boj je bil spopad dveh generacij, ki je razkril, da si noben svobodnik ni hotel javno priznati, da sta se v vrhovih slovenskega izobraženstva razvila dva pogleda na svet in

življenje, in zato tudi dve nasprotujoči si zasnovi kulturnega, političnega in socialnega slovenskega naroda ... Toda Prešeren, glasnik demokratičnih in narodnostnih sil, je potegnil s pesniško genialnostjo Čopa za seboj in razvil z njim slovenski kulturni in literarni program, ki bi naj bil v sintezi evropskih kulturnih vrednot na temelju slovenske jezikovne in narodne samostojnosti. Kopitarju pa se je zdelo to preuranjeno, če že ne docela nepotrebno. Zaverovan v perspektive (= v prihodnost) prihodnje slovanske Avstrije, se ni bal ne za obstoj slovenskega jezika ne ljudstva. Metelkove pravopisne 'čirečare' so se mu zdele važnejše kakor Prešernove pesmi, ker je upal, da bi se iz prvih lahko razvila grafična (= pisna) enotnost med katoliškimi in v nekem smislu tudi pravoslavni Slovani, medtem ko bi druge mogle sprejeti rojake z legitimno (= zakonito) državno in cerkveno oblastjo. Zato je moralo priti do spora med njim in Čopom ter Prešernom« (Anton Slodnjak). (Kocijan, 1983, str. 13)

Ker si je pesnik želel izboljšati svoj življenjski standard, je zapustil Baumgartnovo pisarno in odšel za odvetniškega pomočnika k odvetniku in prijatelju dr. Blažu Crobathu. Pri njem je ostal vse do svojega odhoda v Kranj leta 1846. Že drugič se je poskušal poklicno osamosvojiti, vendar spet neuspešno. (povz. po: Kocijan, 1983, str. 13)

Na Kranjsko čbelico pa Prešeren, Čop in Kastelic niso pozabili. Ko so se po abecedni vojni razmere nekoliko pomirile, je zopet romala prošnja z rokopisom na gubernij in nato na Dunaj, kjer se tokrat ni več zataknilo in leta 1834 je izšel IV. zvezek Kranjske čbelice.

Navezanost na Čopa in prijateljevanje z njim sta Prešernu olajšala marsikatero življenjsko težavo, poleg tega pa mu je bil svetovalec tudi v literarnih rečeh. Zato ni prav nič čudno, da ga je prijateljeva smrt (6. julija 1835) tako zelo prizadela. Lenka je o tem povedala:

Matija Čop je bil njegov najboljši prijatelj, vselej se mi je tako zdelo, da je s Čopom izgubil ba zemlji vse, kar je imel. Čopova modrost ga je vodila. V letih sta si bila narazen; pa prav dobro vem, da sta se tikala. – Dokler je bil Čop, ni šel doktor nikamor drugam kot vsak dan zvečer k njemu. Ali pa je tudi Čop k nam prišel. »Takrat je bilo fletno,« je rekla sestra Katra. Čop je bil tako lepega zadržanja. Bil je v tako dobrem imenu; pa je bil tudi vreden takega imena. – Včasih je prišel Čop k doktorju za izprehod ga vabit. Prišel je tudi, ko je šel v Tomačevem v smrt. Frencè pa ni časa imel tisti popoldan. Je še takrat očital našemu: »Kadar pridem, nimaš časa.« Katra je potem rekla: To je dobro, da Frencè ni šel. Za njim bi bil v vodo skočil in bil res skočil. Imel ga je strašno rad. Plavati nista znala ne doktor ne Čop. Utonila bi bila oba. – Ko bi živel Čop, bi bil imel doktor za vselej le Čopa za družbo. (Kocijan, 1983, str. 16)

Slika 4 : Matija Čop

Po smrti Čopa je Prešernovo življenje nekoliko zamrlo; boleče je občutil bolezen (ohromitev) prijatelja Andreja Smoleta, pa tudi sam je nekaj časa bolehal. Pesnikovo življenje pa je prijetno popestrilo prijateljevanje s Poljakom Emilom Kroytkojem, ki je bil zaradi svoje politične svobodomiselnosti pregnan iz domovine v Ljubljano. (povz. po: Kocijan, 1983, str. 16)

Ljubezen do Ane Jelovškove je v Prešernu vzbudila novo upanje do boljšega življenja, vendar se je izkazalo, da kljub rojstvu treh otrok vse do konca življenja v njej ni našel zadostne življenjske opore. (povz. po: Kocijan, 1983, str. 16)

Slika 5 – Ana Jelovšek

V letu 1840 je pesnik že tretjič doživljal razočaranje s prošnjo za samostojno odvetniško mesto. Lotevala se ga je utrujenost, večali so se spori z Ano. Leta 1842 mu je umrla tudi mati. Vse pogosteje se je zatekal k vinski omami in občasno zanemarjal svoje poklicno delo. To ni bila Prešernova lastnost, daj je bil glede tega izredno vesten in natančen. (povz. po: Kocijan, 1983, str. 18)

Tudi s četrto in peto prošnjo za advokaturu ni bilo nič. Od časa do časa se je oglašala tudi bolezen. Slednjič je leta 1846 – po štirinajstih letih in šestih prošnjah – dobil odvetniško mesto v Kranju. (povz. po: Kocijan, 1983, str. 18)

V pesniku je vse bolj dozorevala misel, da bi pesmi zbral in jih objavil v posebni knjigi. To je nameraval že zelo dolgo, vendar tega ni uresničil. Začel je skrbno izbirati in urejati svoje pesmi in sredi poletja leta 1846 je zbirko – potem ko je cenzura dovolila njen natis – že lahko dal v tisk. (Kocijan, 1983, str. 18)

Konec septembra ali v začetku oktobra 1846 se je Prešeren preselil v Kranj; tam je dobil mesto samostojnega odvetnika. Ljubljano je zapuščal v upanju, da si bo v Kranju le morda ustvaril dom. Pisarno in stanovanje si je pesnik najel v hiši Franca Mayrja v današnji Prešernovi ulici št. 7 (tedaj Mesto 181). Pri njem je živela in mu gospodinjala sestra Katra, malce groba in pobožna ženska, ki ni znala prav ravnati z občutljivim in v denarnih zadevah nesamostojnim bratom. V pisarniških poslih mu je pomagal Smoletov sin Andrej Rudolf; tega je pesnik po prijateljevi smrti vzel k sebi, ker je bil popolna sirota. (Kocijan, 1983, str. 29)

Kot dober odvetnik si je Prešeren kaj kmalu pridobil velik krog strank vseh slojev. Bil je zelo pravičen mož; če je menil, da ne gre za pravično stvar, ni hotel sprejeti pravde. Od revnih ljudi ni maral plačila in jih je branil pred mogočneži in samovoljnimi upravniki. (povz. po: Kocijan, 1983, str. 30)

Čeprav je Prešeren poklicno veliko dosegel, pa izkupiček ni zadovoljil pričakovanj. K očitni revščini proti koncu življenja pa je najbolj pripomogla revščina. V Kranju se je počutil močno osamljenega in zato je rad posedal po gostilnah in se včasih prevečkrat prepustil pijači. (povz. po: Kocijan, 1983, str. 30)

Kmalu po prihodu v Kranj je doživel veliko veselje: 15. decembra 1846 (z letnico 1847) v Ljubljani je izšla njegova pesniška zbirka POEZIJE. *»Iz ustvarjalca, ki je izražal najvišje in najplemenitejše ideje liberalizma evropskega meščana in demokrata, se je razvil nekak ljudski glosator drobnih, smešnih in žalostnih dogodkov kranjskega mestnega občestva. Te dogodke je zdaj glosiral (= razlagal): včasih s toplo človenčansko mislijo, včasih grenko, prav gorenjsko*

zajedljivostjo v ostrih, gorenjskim štirivrstičnim poskočnicam podobnih stih. Te glose je raznašal v čudoviti odkritosrčnosti po kranjskih krčmah, doma pa jih je, kakor je pripovedovla Tomu Zupanu njegova nečakinja Marijana, ki je bivala kot enajstletno dekle pozimi 1847 in spomladi 1848 kar šest mesecev pri njem v Kranju, skrbno zaklepal v poseben predal, katerega ključ je nosil s seboj. To blago je ob njegovi smrti zgorelo, posamezni drobc, ki so se ohranili v ljudskem spominu, pa so morebiti tu in tam apokrifni (= nepristni, ponarejeni), tako da je sodba o njih tvegana. Zdi se, da so bile to večinoma realistično dojete, življenjsko modre, zdaj resignirane, zdaj protestirajoče domislice o ljudskem erotičnem in družbenem življenju» (Anton Slodnjak). (Kocijan, 1983, str. 30)

V literarno javnost je Prešeren v obdobju marčne revolucije posegel le z objavo Zdravljice leta 1848 v Novicah, v V. zvezku Kranjske čbelice (izšel je proti koncu leta 1848) pa je poleg Zdravljice objavil še pet pesmi, ki jih je napisal že v Ljubljani. (povz. po: Kocijan, 1983, str. 31)

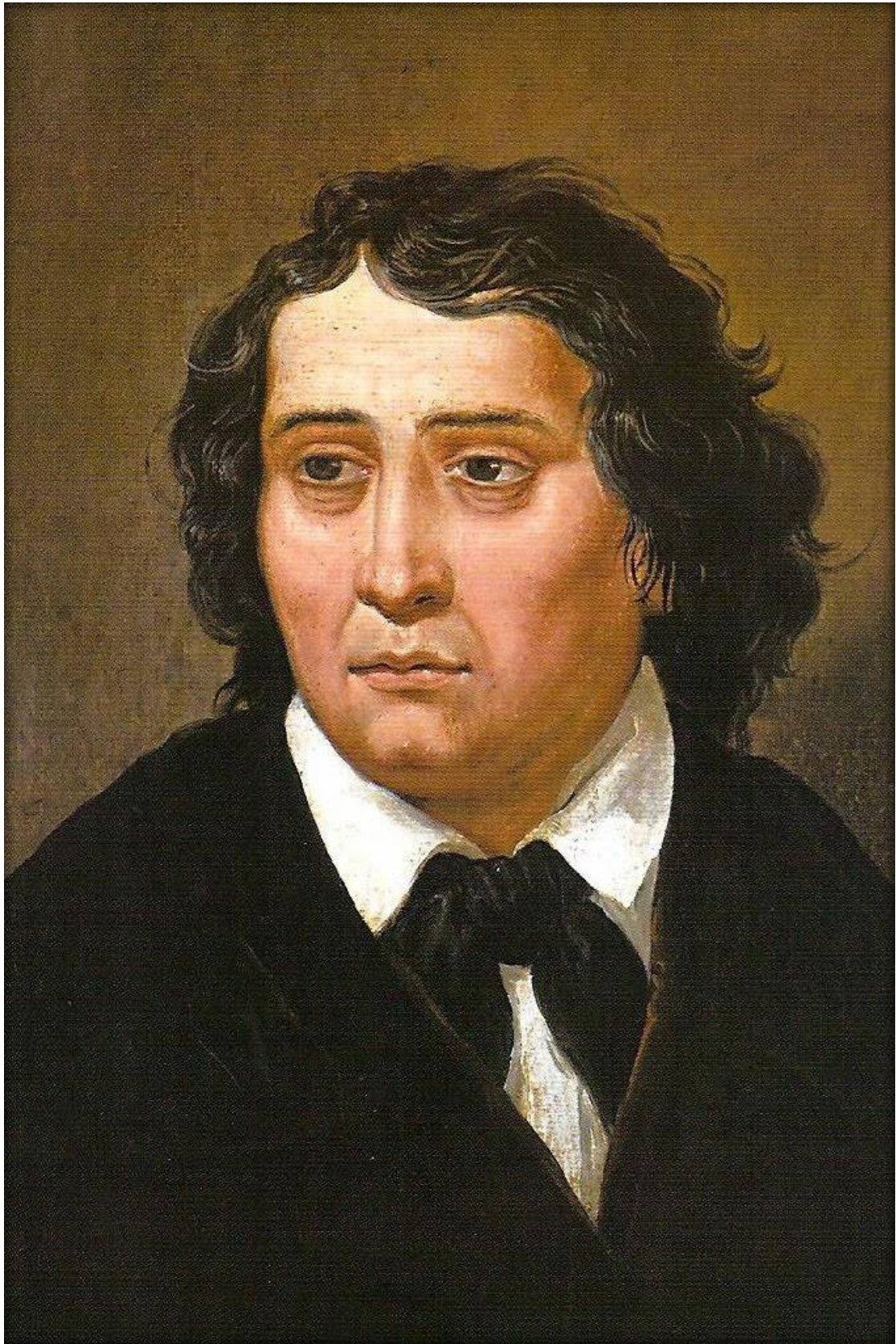
V poletnih mesecih 1848 je Prešerna začela vse močnejše napadati bolezen (jetrna ciroza in kot posledica še trebušna vodenica) in le s težavo je opravljal svoje stanovske dolžnosti. V septembru je zadnjikrat videl Ljubljano. V začetku novembra je legel in ni več vstal. Bolezni se je pridružilo še pomanjkanje, saj ni mogel več delati. Prejšnja veselost mu je izginila z obraza, vanj so se zarisale poteze neizmerne trpljenja. 8. februarja 1849. leta je France Prešeren umrl. Njegovo literarno zapuščino je tedaj doletela žalostna usoda : po vsej verjetnosti jo je dal uničiti Dagarin. To, kar se je ohranilo, je le nezaten drobec tistega, o čemer danes lahko samo ugibamo. (povz. po: Kocijan, 1983, str. 31-32)

Obraz mu je bil zdravo rdeč in nekoliko od sonca zagorel; čelo belo in ne previsoko, ker je bil zelo bujnih las; moja mati je trdila, da je bilo to čelo najlepše, kar jih je kdaj videla. Oči, sive in bolj majhne, je imel le na pol odprte; njegov pogled je bil navadno resen in je dajal očem nekaj motnega, vsled česar so ljudje uganili , da gleda temno. Samo kadar je bil razburjen, npr. vesel ali jezen, zaiskrilo se mu je oko in mogočen žarek je zadel predmet njegove ljubezni ali njegovega srda. Moji materi je rekel, da vidi v dno človeške duše, in nemogoče bi bilo nalagati ga. Obrvi so mu bile svetle in košate; nos podolgovat in nekoliko zakrivljen; usta majhna; ustnice fine, gorenja je molela nekoliko preko spodnje. Kadar se mu je tresla spodnja ustnica, se je vedelo, da je razburjen; kajti nikdar ni izgubil treznega preudarka. Brada mu je bila mehka in okrogla s plitvo jamico. Njegov pogled je bil skoro oster, a okrog ustnic je imel

potezo iskrene dobrosrčnosti in miline. Lase, ki so bili zelo gosti, mehki in svetli, temno rjavi, skoro črni, je nosil navadno zelo dolge ...

Obraz mu je bil podolgast. Hodil in nikdar pokonci, ampak bil je navadno nekoliko upognjen. Korakal je naglo; kadar je bil razvnet, hud, pa je skoro tekkel; včasih zopet je stopal neskončno počasi in povešeno. Stopinje so mu bile kratke in goste, in eno nogo je vlekel nekoliko za seboj. In čeprav je bil kmečki sin, imel je majhne roke in noge. Njegova pisava je bila čedna in razločena. Bil je izvrstnega spomina. – Ernestina Jelovšek, Prešernova hči (Kocijan, 1983, str. 15)

28-letni Prešeren je bil človek srednje rasti, visok okoli 170 cm, vitek in okreten. Na njegovem nekoliko ogorelem, širokem in gladko obritem obrazu so bile najprivlačnejše sive oči. Nad njim so se bočile svetle obrvi, svetlejše od gostih in valovitih kostanjevih las, ki so mu padali, počesani nazaj, skoraj na tilnik ter mu obkrožali visoko in belo čelo ter ostale dele izrazitega, nekoliko otožnega ali z »nevoljo«
obsenčenega obraza. Majhna, »sladka«
usta z zdravimi zobmi in z nekoliko naprej molečo spodnjo ustnico ter krepka okrogla brada pa so v soglasju z očesnim in čelnim delom dajale vsemu obličju živost in privlačnost. (Slodnjak, 1964 str. 8)

Slika 6 – France Prešeren

1.2. POEZIJE

DELO	VRSTA	DELO	VRSTA
Sem dolgo upal in se bal	poezija	Zapušena	pesem
Strunam	pesem	Nezakonska mati	pesem
Dekletam	pesem	Pevcu	pesem
Pod oknam	pesem	Hčere svet	romanca
Prošnja	pesem	Učenec	romanca
Kam?	pesem	Dohtar	romanca
Ukazi	pesem	Turjaška Rozamunda	romanca
K slovesu	pesem	Judovsko dekle	romanca
Sila spomina	pesem	Zdravilo ljubezni	balada
Zgubljena vera	pesem	Lenora	balada
Mornar	pesem	Povodni mož	balada
Soldaška	pesem	Prekop	balada
Zdravljica	pesem	Neiztrohnjeno srce	balada
V spomin Valentina Vodnika	pesem	Ribič	balada
V spomin Andreja Smoleta	pesem	Ženska zvestoba	balada
Od železne ceste	pesem	Orglar	balada
Zvezdogledam	poezija	Bahači četvero bolj množnih Slave rodov	zabavljivi napisi
V spomin Matija Čopa	poezija	Narobe Katon	zabavljivi napisi
Nova pisarija	poezija	Pričujoče poezije	zabavljivi napisi
Slovo od mladosti	poezija	Pesem moja je posoda tvojega imena	gazela
Glosa	poezija	Oči sem večkrat prašal, ali smem	gazela
Predgovor in zagovor	zabavljivi napisi	Žalostna komu neznana je resnica, de jo ljubim	gazela
Vzrok nezlatega veka	zabavljivi	Draga! vem, kako pri tebi me	gazela

	napisi	opravljajo ženice	
Novi Pegazus	zabavljivi napisi	Med otroci si igrala, draga! Iani – čas hiti	gazela
Čebelice pušičarjam	zabavljivi napisi	Al bo kal pognalo seme, kdor ga seje, sam ne ve	gazela
Čebelice pravljicarjam	zabavljivi napisi	Kdor jih bere, vsak drugači pesmi sodi	gazela
Čebelice šestomerjovcam	zabavljivi napisi	Očetov naših imenitne dela	sonetje
Čebelice pesmama brez s in c	zabavljivi napisi	Vrh sonca sije soncov cela čeda	sonetje
Čebelice pevcam letnih časov	zabavljivi napisi	Tak kakor hrepeni oko čolnarja	sonetje
Lesničnjeku in Levičnjeku	zabavljivi napisi	Sve sestri videle so zmoti vdane	sonetje
Pred pevcu, poltej homeopatu	zabavljivi napisi	Kupido! ti in tvoja lepa starka	sonetje
Čebelarju	zabavljivi napisi	Bilo je, Mojzes! tebi naročeno	sonetje
Vodnik	zabavljivi napisi	Na jasnem nebu milina luna sveti	sonetje
Abecedarju	zabavljivi napisi	Marsikateri romar gre v Rim, v Kompostelje	sonetje
Ahaceljnovim pesmam	zabavljivi napisi	Zgodi se včasih, da mohamedani	sonetje
Krempeljnu	zabavljivi napisi	Oči bile pri nji v deklet so sredi	sonetje
Nekim pevcam duhovnih pesmi	zabavljivi napisi	Kadar previdi učenost zdravnika	sonetje
Izdajavcu Volkmera fabul in pesem	zabavljivi napisi	Odprlo bo nebo po sodnem dnevi	sonetje

Novičarjam	zabavljivi napisi	Al prav se piše kasha ali kafha	zabavljivi sonetje
Kopitar	zabavljivi napisi	Ne bodmo šalobarde! Moskičanov	zabavljivi sonetje
Daničarjam	zabavljivi napisi	Apel in Čevljar	zabavljivi sonetje
Je od vesel'ga časa teklo leto	sonetje	O Vrba, srečna draga vas domača	sonetje nesreče
Sonetni venec	sonetje	Popotnik pride v Afrike puščavo	sonetje nesreče
Ni znal molitve žlahtič trde glave	sonetje	Hrast, ki vihar na tla ga zimski trešne	sonetje nesreče
Sanjalo se mi je, de v svetem raji	sonetje	Komur je sreče dar bila klofuta	sonetje nesreče
Velika, Togenburg! bila je mera	sonetje	Življenje ječa, čas v nji rabelj hudi	sonetje nesreče
Čez tebe več ne bo, sovražna sreča!	sonetje nesreče	Memento mori	sonet
Krst pri Savici	sonet		

2. FRANCESCO PETRARKA

Francesco Petrarca je bil italijanski učenjak in poet v renesančni Italiji in eden od najstarejših humanistov. Petrarko pogosto imenujejo tudi »oče humanizma«. V 16. stoletju je Pietro Bembo ustvaril osnutek moderne italijanščine, ki je temeljil na Petrarkovih delih, pa tudi na Boccaccievih in Alighierijevih.

Petrarca se je rodil v Arezzu 20. julija 1304 očetu Seru Petracchi in njegovi ženi Elleti Canigiani. Ime Francesco Petrarco je bilo polatinjeno v Petrarca.

Petrarca je otroštvo preživel v Toskani (Incisa in Pisa), kamor je oče zahajal po poslovnih in političnih opravkih. Že v zgodnji mladosti je Petrarca pokazal svojo nadarjenost za literaturo. Začel je pesniti, učil se je o velikih klasikih. Študiral je pravo na Univerzi v Montpellieru (1316-1320) in v Bologni (1320-1323) z dolgoletnim prijateljem in sošolcem Gudion Settom. Ker je bil njegov oče pravnik, je vztrajal, da tudi Petrarca in njegov brat študirata civilno pravo.

V Provanso se je vrnil leta 1326. Kmalu zatem mu je umrl oče.

Potoval je po celi Evropi in imenovali so ga »prvi turist«, saj je potoval zaradi užitka, ki je bil tudi glavni razlog, da se je povzpel na goro Ventoux. Med potovanji je nadgrajeval svoje znanje o Rimljanih in Grkih. Leontiusu Pilatusu je svetoval ter ga podpiral pri prevajanju Homerjevih del.

Potem ko je Petrarca okoli leta 1330 porabil denar iz očetove zapuščine, se je posvetil duhovniškemu poklicu. Cerkev mu ni dovolila, da se poroči, vendar mnogi mislijo, da je bil oče dveh otrok : Giovannija (1337) in Francesce (1343).

Giovanni je umrl za kugo 1361. Francesca se je poročila z Francesculom da Brossanom (ki je bil pozneje imenovan kot izvršitelj Petrarkove volje). Francesca se je s svojo družino preselila k Petrarki v Benetke za pet let od leta 1362 do 1367, čeprav je Petrarca nadaljeval s potovanji. Okoli leta 1368 so se Petrarca in Francesca z družino odselili v majhno mesto Arquà, kjer je Petrarca 19. julija 1374 umrl.

Petrarkini najbolj znani deli sta Canzoniere in Trionfi. Njegova dela so napisala v latinščini, ki vsebujejo pisma, eseje in veliko poezije. (povz. po: Wikipedia, 2014)

6. aprila 1327, se je Petrarca nesrečno zaljubil v Lauro v cerkvi sv. Klare v Avignonu. Marsikdo dvomi, da je opevana Laura sploh obstajala; vendar precej stvarnih dokazov kaže, da je bila Petrarkova ljubezen nemara Laure de Noves, rojena 1310 v Avignonu kot hči viteza

Audiberta de Noves, ki se je januarja 1325 poročila s Hugom II. de Sade, s katerim je imela enajst otrok, in je umrla 6. aprila 1348, morda za kugo ali tuberkulozo.

Slika 7 – Francesco Petrarka

3. JULIJA PRIMIC

Julija Primic, poročena Scheuchenstuel («Primičeva Julija»), je danes poznana kot pesniška muza in neuslišana ljubezen Franceta Prešerna.

Julija Primic je bila rojena 30. maja 1816 v Ljubljani kot hči premožnega ljubljanskega trgovca Antona Primica in njegove žene Julijane Hartl, ki je bila po svoji materi potomka plemiške družine Lassacher von Weyersperg iz avstrijske Koroške. Julija Primic je s svojima staršem in bratom Janezom živela precej udobno in brezskrbno življenje.

Fasado ob njeni rojstni hiši nad Knafljevim prehodom, ki je obrnjena proti kipu Franceta Prešerna, na Prešernovem trgu danes krasi njen doprni kip (nameščen v simboličen okenski okvir, kipar Tone Demšar), katerega pogled je usmerjen proti pesniku, ki mu ni bila usojena. Prešeren je z akrostihom PRIMICOVI JULJI posvetil eno svojih znamenitih pesnitev, Sonetni venec.

Leta 1839, 28. maja, se je Julija v Ljubljani po dolgem vztrajanju njene povzpetniške matere poročila z osem let starejšim Jožefom von Scheuchenstuelom, sinom bavarskega pravnika Antona von Scheuchenstuela in njegove ljubljanske žene Antonije Gollmayer. Družina Scheuchenstuel, sicer plemiška, pa vendarle ni posedovala velikega premoženja, zato se je poroka s premožno ljubljansko meščanko zdela primerna rešitev za družinske finančne težave.

Julija je bila manjše postave in šibkega zdravja skozi njeno celotno življenje. Imela je hudo srčno bolezen, ki jo je z leti postopoma uničila in na koncu povzročila njeno prerano smrt. Leta 1850 se je z možem preselila v Novo mesto, kjer je slednji postal predsednik novomeškega sodišča. Tam se je družina vselila v najeti dvorec Neuuhof in tam je Julija živela do svoje smrti leta 1864. Julijin mož je pozneje postal dvorni svetnik in od 1867 služboval v Gradcu na višjem deželnem sodišču. Umrli je 2. februarja 1873 v Novem mestu.

Julija, ki je bila pogosto opisana kot dobra in zgledna mati ter zelo pobožna ženska, je v svojem zakonu rodila 5 otrok:

- Julija (1840, Ljubljana - 1897, Ljubljana), omožena 1859 z deželnim svetnikom Viljemom baronom Rechbachom. Z Rechbachom je imela hčeri Marijano in Marijo, ki sta živeli na Bledu; hčer Julijano (poročeno Schwickert), ki je živela v Vipavi; ter hčer Avgusto (poročeno Müller) in sina, novomeškega okrajnega glavarja, Viljema, ki sta oba prav tako živela na Bledu.

- Marija (1841, Ljubljana - ?), poročena s polkovnikom Janezom Mammer von Mammernom. Imela je hčer Ano (poročeno Pokorny).
- Antonija (1844, Ljubljana - ?), poročena z generalporočnikom Gustavom Linnerjem. Živela je v svoji vili v Zgoši pri Begunjah.
- Terezija (1846, Ljubljana - ?), poročena s stotnikom Bauerjem. Živela je v Ljubljani in imela hčeri Matildo in Adolfo Bauer.
- Jožef (1850, Neuhaus - 1905, Locarno ob jezeru Maggiore), deželni svetnik in podpredsednik višjega deželnega sodišča v Gradcu. Neporočen.

Potomci Primičeve Julije še živijo.

Slika 8 – Julija Primic

4. REZULTATI, INTERPRETACIJA REZULTATOV

Matija Čop, Prešernov prijatelj in učitelj je Prešerna seznanil z mnogimi literarnimi ustvarjalci iz preteklosti.

»Od vseh pesnikov italijanskega poznega srednjega veka in renesanse je postal za Prešernovo zrelo poezijo s svojimi motivnimi, tematskimi in formalnimi spodbudami najpomembnejši nedvomno Petrarca.« (Kos, 2001, str. 88)

»Prešeren se je s pridihom učil pri tujih mojstrih in jih je deloma celo nadkril. Eden teh mojstrov mi zlasti prihaja na misel, Petrarka, ki je bil v popolnem pomenu besede učitelj našemu pesniku prvaku« (Grošelj, 1902, str. 25)

»Pri Petrarki se je učil Prešeren, a ni ga slepo posnemal, ampak izognil se je njegovim slabostim, pridržal le dobro in iz lastnega dodal toliko čistega zlata, da ga je kot pesnika nadkrilil.« (Grošelj, 1902, str. 26)

»Tako je popolnoma mogoče, da nastopita v dveh odgovarjajočih si momentih – sicer ločena po dolgi dobi – moža, ki ne živita samo v sličnih zunanjih razmerah, ampak ki jima je tudi določena slična notranja usoda. Taka dva moža sta – Prešeren in Petrarka. Ni čuda torej, ako se je pozneji njiju oklenil svojega prednika. Iz pesmi obeh nam veje nasproti isti duševni milje, v Prešernu seveda petsto let modernejši. Prešeren in Petrarka – pet stoletij, mnogo mogočnih valov jih loči, a edini jih v poeziji isto gorje in ista duša.« (Grošelj, 1902, str. 23)

»Prešeren pa je z novo, posebno pažnjo prebiral italijanske sonetiste, posebno Petrarka.« (Slodnjak, 1964, str. 54)

Iz citatov je razvidno, da je Prešeren občudoval Petrarko in se po njem tudi zgledoval, tako pri pisanju kot v življenju.

»Leta 1327, na veliki petek dne šestega aprila je Petrarka, kakor nam sam sporoča v svojih sonetih, ob šesti uri zjutraj prvič v cerkvi sv. Klare v Avignonu zagledal Lavro, in istega meseca, istega dne, ob isti uri je leta 1348. izdihnila dušo. Astronomično pa je dokazano, da od Petrarke imenovani dan ni bil veliki petek, ampak ponedeljek pred velikim tednom; in da

bi bila Lavra umrla v času, ki tako natanko odgovarja prvemu srečanju, se nam dozdeva bolj romantično, kakor resnično. Sploh pa Petrarca sam v opisovanju osodepolnega trenutka, ko je prvič stopila predenj božanska lepota Lavre, ni popolnoma dosleden.« (Grošelj, 1902, str. 37)

»Že eden njegovih sodobnikov je izrekel mnenje, da Lavra, ki jo pesnik često nazivlje tudi »Daphne« ali »il lauro« (lavorika), predočuje le pesniško slavo, katero si hoče pesnik priboriti z njenim opevanjem.« (Grošelj, 1902, str. 37)

»Toda eksistenca Lavre je zgodovinsko dokazana, in pesnik sam se v 19. kanconi energično brani pred vsakim podtikanjem, da on pod imenom Lavre opeva kako drugo bitje. In vendar je njegova ljubezen tako izvanredna, tako nenaravna, da kritičen čitatelj ne more v sebi zatreti vseh dvomov o njeni resničnosti.« (Grošelj, 1902, str. 37)

»Dvajset let je opeval Lavro živo, ki se je že leta 1325. poročila in rodila mej tem devetero otrok; deset let po njeni smrti so še donele njegove strune njej na čast in jej zapele skoraj sto sonetov. Šele v pozni starosti se opravičuje pred svetom zaradi svoje ljubezni in jo v uvodnem sonetu svoje italijanske pesniške zbirke, ki jo je priredil sam, imenuje »giovenile errore«, mladeniško (?) zmoto!« (Grošelj, 1902, str. 37)

» ... hčerka pa, ki jo je bogato omožil, mu je bila v nemirni starosti edina toložba, hčerka, koje mater je morebiti ljubil z večjim ognjem, kakor Lavro.« (Grošelj, 1902, str. 37-38)

»V svojih mlajših letih je res ljubil Lavro z vso strastjo svoje močne duše, a dolgo ta ljubezen vsekakor ni trpela; on pa je hotel podati človeštvu občudovano, nadnaravno ljubezen, ki ne podleže hitremu teku časa. V svojem srcu je tudi po zamrli ljubezni še čutil moč poezije, toda komu naj jo posveti, odkod naj vzame predmet, ki mu bo sprožil skrite sile njegove duše? Ivolil si je nevenljivo ljubezen, neomahljivo opevanje ene žene.« (Grošelj, 1902, str. 38)

Iz navedkov, še posebej iz zadnjega, je razvidno, da je Petrarci Lavra v glavnem služila kot navdih za pesnjenje. Čeprav je v mladih letih Petrarca zaljubljen, ta ljubezen sčasoma

uplahne, vendar v sebi še vedno čuti navdih za pisanje poezije z ljubezensko tematiko, zato še vedno (kot prej) v svojih pesmih opeva Lavro in njeno božanskost.

»Na veliko soboto 6.aprila 1833 je Prešeren, ko je v trnovski cerkvi verjetno ogledoval božji grob, zagledal modrooko, okroglolično, rjavolaso drobno sedemnajstletno dekle, ki je bila v matičnih knjigah zapisana kot Julija Primic, hči ovdovele ljubljanske bogate trgovke. Zažarel je v globoki, izjemni ljubezni do nje, ali kot v sonetu – *Je od vesel'ga časa teklo leto*, ki v njem popiše srečanje, pravi sam:

*v srce mu padla iskra je ognjena,
ki vgasnit' se ne da z močjo nobeno.*« (Košir, 1977, str. 86)

Prešeren je srečal Julijo na isti dan kot Petrarka Lavro – naključje?

»Kako slična je na prvi pogled Prešenova ljubezen Petrarkovi! Tudi njegove ljubavne pesni se nam dozdevajo ena organična celota, tudi njegovi verzi se čujejo kakor en sam nepretrgan slavospev eni »Eve hčeri« in zapuščajo v naši duši vtis, da »vse misli 'zvirajo z ljubezni êne.« (Grošelj, 1902, str. 40)

»Enotno opevanje ljubezni je Prešernu le oblika, - in z njim vred morebiti tudi Primičeva Julija – v kateri izraža svoja čustva. V Petrarki je imel priliko opazovati umetniški kras te enote, od tam jo je presadil na svoj pesniški vrt in v njej zbiral cvetlice, ki jih je natrgal v različnih pokrajinah.« (Grošelj, 1902, str. 41)

»Iznova se rodi v Prešernovi duši konflikt, ki ga povzroči neuslišana ljubezen, iznova zadone njegove strune v vsej lepoti mol-akordov, a vendar se ji Prešeren ne ukloni popolnoma; njemu je ljubezen »tiranija«, in vedno in vedno slutimo, kako se v njegovih verzih giblje neka titanska moč, ki bi rada raz sebe otresla skeleče spona, in ta moč včasih zmagoslavno razveže vezi tega tirana. Petrarki pa je ljubezen mogočna kraljica, a dasi mu vzbuja njeno kraljevanje bridko trpljenje, se on. časteč jo, ukloni pred njo, brez najmanjšega odpora služi težko službo do konca dni.« (Grošelj, 1902, str 41)

Ob prebiranju citata se mi porodi občutek, kot da bi bila Prešernu ljubezen v življenju ovira in da je to čustvo izrabljal kot pesniško sredstvo in navdih za uspeh njegovih del, saj je vendarle živel v obdobju romantike; medtem ko je Petrarca ljubezni predan z vsem srcem in dušo.

»Dasi Petrarčkova pesen ne izvira vseskozi iz pristinega vrela vroče ljubezni, vendar so njegove pesni globok izraz njegovih čustev, saj prvotni njihov vir je vendar bila strastna ljubezen do žene, saj so tudi potem, ko je že ugasnil njen plamen, plavali okoli njega njeni duhovi in ga vznemirjali. V svojo ljubavno pesen je Petrarca položil najgloblja čustva svoje duše; v njenem okviru je upodabljal disharmonijo življenja, h kateri je tudi nekaj pripomogla nesrečna ljubezen, v njej je slikal vzvišeni svoj ideal platonske ljubezni, ona mu je bila izraz hrepenenja po slavi, ljubezni do poezije, - Lavra-poezija. Korenina pa ji je brezdvomno nesrečna ljubezen do Lavre, in cvetke, ki so vzklije iz nje, brezdvomno pristno čustvo.

V tej ljubavni pesmi je zasledil Prešeren sorodnega genija, pazljivo ji je prisluškal in marsikteri njen téma mu je ostal trajno v duši, v prerojeni lepoti ga nam je zapela njegova Muza.«

Navedek nam pove, da se je Prešeren zgledoval po ljubezenskih pesmih Petrarke, za lirski subjekt pa je uporabil svojo Muzo (= Julijo).

»Bil je véliki teden; tja ob črnopregrnjeni božji grob, kjer počiva umrli izveličar, kjer žalujejo za mrtvim odrešenikom množice kristjanov, je Petrarca simbolično preložil začetek svoji ljubezni. (pesem **Era il giorno ch'al sol si scoloraro**)

Tudi Prešeren na sličen način opeva svoje prvo srečanje z izvoljenko, sledeč Petrarcki je tudi on v vélikem tednu iskal osodepolnega sne, ko ga je ranila ljubezni puščica, da s tem bolj označi nesrečo tega dne. (pesem **Je od vesel'ga časa teklo leto**)« (Grošelj, 1902, str. 42)

»Tako pri prvem srečanju se jima je njen obraz vtisnil globoko v srce in v njem rodil neugasen plamen, in »obraz mili njen po sili jim je vedno pred očmi.

Vsa prevzeta od tega notranjega plamena polagata pesnika edino, kar imata, svoje pesni, ljubljenci v dar. (pesem **Canzoniere**)

Tudi Prešeren posvečuje svojo umetnost izvoljenki, tudi on želi po svoji domovini razglasiti njeno slavo. (pesem **Pesem moja je posoda tvojega imena**)« Grošelj, 1902, str. 43)

»Kakor je bila najbrž njegova večkrat poudarjena neodločnost ali plašnost, tako je moglo imeti njegovo stalno hrepenenje po čisti in zvesti ljubezni prve korenine v omenjenih neugodnih in težkih doživljajih.« (Slodnjak, 1964, str. 10)

»Že v Gazelah ni obljubljal izvoljenki samo nesmrtnosti, temveč jo je proglasil za soustvarjalko. V tem je bilo novo pojmovanje ljubezenske poezije, kakršnega zaman iščemo pri antičnih in renesančnih pesnikih, dotedanjih Prešernovih vzornikih in učiteljih. Tudi Petrarka vidi v Lavri prej sovražnico kakor soustvarjalko svoje poezije.« (Slodnjak, 1964, str. 142)

»Ti soneti pričajo, da je bila ljubezen do Julije, prvotno mogočna pobuda za ustvarjanje, vedno večja ovira za pesnikovo življenje. Ako je Prešeren ne bi bil mogel premagati, bi mu verjetno začelo groziti nekaj podobnega, kakor je bilo Petrarkovo stalno ponavljanje iste teme, zaradi česar je v Ljubeznjenih sonetih samo imenoval italijanskega vzornika – »siromak Petrarka«. (Slodnjak, 1964, str. 206)

Prešeren je Julijo v Gazelah posredno razglasil za soustvarjalko njegovih pesmi, včasih pa mu je predstavljala tudi preglavice. Petrarka pa je očitno bil res zaljubljen v Lavro, kar dokazujejo vedno ista, ljubezenska tematika v njegovih pesnitvah.

5. ZAKLJUČEK

V raziskovalni nalogi sem potrdila na začetku omenjeno hipotezo, da je bila Julija Primic le lirski subjekt. V nadaljevanju naloge bi lahko raziskali še, zakaj je France Prešeren izbral za svojo muzo prav njo, zakaj se ni posvetil materi svojih otrok, Ani, in ni opeval nje ... Čeprav se mnogo krat pojavljajo dvomi, menim, da je bila le njegov navdih. Vedno se bodo pojavljali dvomi, saj je le pesnik sam vedel, kaj je čutil do Primičeve Julije in to je odnesel s sabo.

6. SEZNAM LITERATURE IN VIROV

LITERATURA:

- SLODNJAK, A. (1964). Prešernovo življenje. Ljubljana : ZGP Mladinska knjiga.
- MUŠIČ, J. (1989). Sodobniki o dr. Francetu Prešernu. Ljubljana : Založba Borec.
- KOCIJAN, G. (1983). Dr. France Prešeren. Ljubljana : Mladinska knjiga.
- KOŠIR, N. (1977). France Prešeren. Ljubljana : Partizanska knjiga.
- KOS, J. (2001). Primerjalna zgodovina slovenske literature. Ljubljana : Mladinska knjiga.
- PREŠEREN, F. (1998). Poezije in pisma. Ljubljana : Mladinska knjiga.
- PINTAR, L. (1902). Zbornik znanstvenih in poučnih spisov. Ljubljana : Slovenska Matica.

VIRI

- Seznam del Franceta Prešerna: http://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_del_Franceta_Pre%C5%A1erna
- Julija Primic : http://sl.wikipedia.org/wiki/Julija_Primic
- Francesco Petrarca : http://sl.wikipedia.org/wiki/Francesco_Petrarca
- Francesco Petrarca : <http://en.wikipedia.org/wiki/Petrarch>

KAZALO SLIK

- Slika 1 : Ljubljanski licej [Dostopno na URL naslovu : http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ea/Franz_Kurz_zum_Thurn_und_Goldenstein_-_Ljubljana,_Licej_z_nad%C5%A1kofijskim_dvorcem_in_stolnico.jpg]
- Slika 2 : Univerzitetno poslopje na Dunaju (zgrajeno leta 1753) [Dostopno na URL naslovu : <http://www2.arnes.si/~sspvkant/dunaj.jpg>]

- Slika 9 : Naslovnica Kranjske čbelice [Dostopno na URL naslovu : <http://services.dedi.si/DEDIServer/res/media/image/3715/MAXIMUM/490x1200%3F1282195719>]
- Slika 4 : Matija Čop [Dostopno na URL naslovu : http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7e/Matija_Cop.jpg]
- Slika 5 : Ana Jelovšek [Dostopno na URL naslovu : http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/25/Ana_Jelov%C5%A1ek.jpg]
- Slika 6 : France Prešeren [Dostopno na URL naslovu : <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/sl/b/b0/Pre%C5%A1ern-Goldenstein.jpg>]
- Slika 7 : Francesco Petrarca [Dostopno na URL naslovu : http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bd/Francesco_Petrarca.jpg]
- Slika 8 : Julija Primic [Dostopno na URL naslovu : <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/77/JulijaPrimic.jpg>]